

Příroda jako „zkamenělá“ či „zamrzlá“ inteligence

Hegel připomíná v Encyklopedii (6959, S. 25), že Schelling nazývá přírodu zkamenělou inteligencí, a jiní dokonce zamrzlou inteligencí, a to v souvislosti s tím, jak sám říká, že příroda je sama procesem, v němž se má stát duchem, tj. zrušit své jinobyť (ihr Anderssein aufzuheben). A doplňuje, že příroda je pouze o sobě ideou; pokud se ideji odcizí, je pouhou mrtvolou rozvažování (der Leichnam des Verstandes). Necháme-li stranou ony specificky heglovské formy vyjadřování (i myšlení), vidíme, že odmítá onu starší myšlenku Descarzovu a také ono Spinozovo ztotožnění Boha s přírodou: „Bůh nezůstává zkamenělým a zemřelým, nýbrž kameny křičí a pozvedají se k duchu“ (der Gott bleibt aber nicht versteinert und verstorben, sondern die Steine schreien und heben sich zum Geiste auf - dtto). V tom je zřejmý důležitý moment distance od redukování všeho živého na res extensa, na „stroje“: těmi by se živé bytosti staly jen tehdy, kdyby se zcela odcizily ideji. Příroda tak není ani pouhý proces, ale je součástí dějin, v nichž se absolutní duch stává sám sebou tím, že si právě ve své práci v přírodě a v dějinách uvědomuje sebe.

(Písek, 060826-1.)